

30. október 2015

Sæll Heimir

Bið þig um að koma eftirfarandi beiðni til umhverfis- og samgöngunefndarinnar. Um er að ræða misskilning sem þarf að laga áður en náttúruverndarlögin nr. 60/2013 taka gildi.

kv Jón Gunnar

Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis er með frumvarp til laga um breytingu á náttúruverndarlögum nr. 60/2013 til meðferðar. Náttúrufræðistofnun óskar eftir að umhverfis- og samgöngunefnd falli frá þeirri breytingu á lögum nr. 60/1992 sem kveðið er á um í 92. laga nr. 60/2013 og lítur að e-lið 2. mgr. 4. gr. laga nr. 60/1992 (sjá einnig i-lið a-liðar b-liðar 36. gr. frumvarpsins). Umhverfis- og auðlindaráðuneytið sendi umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis ábendingu sama efnis í t-pósti 29. október.

Rökstuðningur

Í lögum um náttúruvernd nr. 60/2013 er kveðið á um breytingar á öðrum lögum (92. gr.), en þar segir m.a. að eftirfarandi breyting verði á e-lið 2. mgr. 4. gr. laga nr. 60/1992 um Náttúrufræðistofnun og náttúrustofur: *Orðin „verndargildi vistkerfa og náttúruminja og“ í e-lið falla brott.* Þessi breyting á lögum nr. 60/1992 er ítrekuð í 36. gr. frumvarps til laga um breytingu á lögum um náttúruvernd, nr. 60/2013 sem er til meðferðar í umhverfis- og auðlindanefnd Alþingis. Í athugasemdum við 36. gr. frumvarpsins segir um þessa breytingu að hún sé lögð til „í takti við þær breytingar sem gerðar eru á 13. og 74. gr. laganna“ (nr. 60/2013). Í sambærilegri skýringu í frumvarpinu sem varð að lögum um náttúruvernd nr. 60/2013 sagði: „Samkvæmt frumvarpinu er Náttúrufræðistofnun Íslands markað skýrara og fjölbættara hlutverk en í gildandi náttúruverndarlögum. Þetta tengist m.a. ríkari áherslu á vísindalegan grundvöll ákvarðanatöku. T.d. eru stofnuninni falin mikilvæg verkefni við umsjón C-hluta náttúruminjaskrár, gerð tillagna um nýskráningar í hann og tillagna um minjar sem ástæða er til að setja á framkvæmdaáætlun. Eins er ábyrgð Náttúrufræðistofnunar Íslands á vöktun sett fram með skýrum hætti en vöktun er nú þegar stór hluti af starfsemi hennar. Þær breytingar sem lagðar eru til á lögum um Náttúrufræðistofnun Íslands og náttúrustofur, nr. 60/1992, með síðari breytingum, samræmast þessu breytta hlutverki.“ Þessi breyting á lögum um Náttúrufræðistofnun og náttúrustofur nr. 60/1992 fór fram hjá Náttúrufræðistofnun, enda gerði stofnunin enga athugasemd við hana þá. Ekkert samráð var haft við stofnunina um þessa breytingu á sínum tíma.

Umrædd breyting á lögum nr. 60/1992 er greinilega byggð á misskilningi og hefur miklu víðtækari áhrif en sagt er í skýringum við hana. Í 13. gr. laga nr. 60/2013 er kveðið á um að Náttúrufræðistofnun skuli „annast skráningu náttúruminja og meta verndargildi þeirra...“. Þarna er sem sagt verið að kveða á um afmarkað hlutverk sem snýr að mati á náttúruminjum í tengslum við Náttúruminjaskrá og umsjón með henni (34. gr. laganna). Það er illskiljanlegt að það þurfi af lagatæknilegum ástæðum að fella brott í staðinn það megin hlutverk Náttúrufræðistofnunar „að aðstoða með rannsóknum við mat á verndargildi vistkerfa og náttúruminja...“, sem kveðið er á um í lögum um stofnunina (nr. 60/1992).

Það hlutverk sem felst í e-lið 2. mgr. 4. gr. laga nr. 60/1992 er og hefur verið eitt meginhlutverk Náttúrufræðistofnunar undanfarna áratugi og er miklu víðtækara en það afmarkaða hlutverk stofnunarinnar sem markað er í 13. og 74. gr. laga nr. 60/2013. Það er t.d. á grundvelli þessa ákvæðis laga nr. 60/1992 um mat á verndargildi vistkerfa og náttúruminja, sem stofnunin hefur tekið að sér umfangsmiklar rannsóknir fyrir Rammaáætlun, orkufyrirtæki og fleiri aðila. Álitsgerðir fyrir Skipulagsstofnun, Umhverfisstofnun, sveitarstjórnir og aðra opinbera aðila hafa einnig verið unnar með vísun til þessa ákvæðis og sama er að segja um umsagnarhlutverk sem stofnunin hefur í ýmsum öðrum lögum. Ef breytingin gengur eftir mun það hafa mikil áhrif á verksvið og hlutverk Náttúrufræðistofnunar. Það er mat stofnunarinnar að umrædd breyting á lögum nr. 60/1992 hafi ekkert með ný náttúruverndarlög að gera og erfitt að skilja hvers vegna þessi breytingartillaga er sett fram og í raun án rökstuðnings. Ef gera á verulega breytingu á hlutverki og aðalverkefnum Náttúrufræðistofnunar ætti það að tengjast heildarendurskoðun á starfsemi hennar og lögum nr. 1992.

